

Dílo: Černý kocour (E. A. Poe)

Předmět: ČJ - rozbor děl

Přidal(a): TerkaCZ

Základní údaje o díle

- **Literární žánr:** povídka
- **Literární druh:** epika
- **Literární forma:** próza
- **Rok vydání:** 1843 (první publikace povídky)
- **Překlad:** originál je v angličtině
- **Určení čtenářům:** milovníkům psychologického hororu, detektivních příběhů a klasické světové literatury

Téma

- Ztráta lidskosti pod vlivem závislosti, agrese a pocitu viny.
- Zhoubný dopad alkoholu na psychiku a vztahy.
- Rozklad osobnosti, hranice mezi šílenstvím a vinou.
- Hrůza z odhalení vlastních činů.

Hlavní myšlenka

- Každý zlý skutek má své důsledky, které člověka dříve či později dostihnou.
- Lidská touha po zničení a zvrácenost je jednou ze základních sil lidské povahy.
- Nikdo neunikne vlastnímu svědomí a trestu, ať už spravedlnost přijde jakkoli.

Námět

- Inspirací byly vlastní životní zkušenosti a vnitřní boj s alkoholismem, depresi a psychickým rozpoložením.
- Poe se ve své povídce záměrně zabýval temnými stránkami lidské duše, tématem zvrácenosti a rozkladu osobnosti, které sám prožíval.
- Autora také ovlivnila jeho fascinace nadpřirozenem, pověrami a tajemstvím kolem černých koček, které byly v dobové společnosti symbolem neštěstí a magie. Povídka tak byla i reakcí na dobovou lidovou slovesnost a média, která spojovala černé kočky s temnými silami, a zároveň byla literárním experimentem s novým žánrem psychologického hororu.

Motivy

- Alkohol a jeho destruktivní účinek na lidskou psychiku i vztahy.
- Přeměna lásky ve zlo pod vlivem vnitřních démonů.
- Vina a posedlost, která ovládá mysl a nutí k destruktivním činům.
- Strach ze spravedlnosti a sebeodhalení.
- Přítomnost zvířete (kočky) jako symbolu viny, osudu i nadpřirozena.
- Stíny, temné sklepy, zvuk a hororové atmosféry po celou dobu příběhu.

Kompozice a struktura

- Vyprávění je rámované retrospektivou – celý příběh je zpovědí odsouzence před vykonáním trestu smrti.
- Děj je chronologicky lineární, rozdělený do jasných etap: poklidný život, příchod alkoholismu, útoky na zvířata, smrt manželky, odhalení činu.

Vypravěč a úhel pohledu

- První osoba (ich-forma) – vypravěčem je sám hlavní hrdina.

- Pohled subjektivní, psychologicky hluboký, místy objektivizovaný v pasážích o svém „druhém já“.

Jazyk a styl

- Spisovný, někdy archaizující jazyk s bohatými popisy a důrazem na psychologii postav.
- Styl je sugestivní, s prvky hororu, ironie a dramatické gradace.
- Detailně popsány vnitřní stavy, halucinace, patos a rozpory v hlavě vypravěče.
- Krátké, úsečné i hutné pasáže se střídají s rozvitými popisy.

Charakteristika postav

- **Vypravěč (manžel)** – inteligentní, původně laskavý a mírný člověk, kterého alkohol a vnitřní zlo přivedou ke krutosti, šílenství a zločinu.
- **Manželka** – laskavá, trpělivá a chápavá žena, která je největší obětí manželova duševního úpadku.
- **Pluto (první kocour)** – černý kocour, symbol dobrých i špatných stránek vypravěčova nitra, objekt jeho původní lásky i pozdější nenávisti.
- **Druhý kocour** – podivně podobný Plutovi, s bílou skvrnou ve tvaru šibenice, který postupně ovládne vypravěčovu mysl skrze vinu a děs.

Časoprostor

- **Místo:** neupřesněné americké město, převážně dům, dvůr, sklep.
- **Čas:** doba první poloviny 19. století.

Stručný obsah díla

Vypravěč vzpomíná, jak jeho přílišná náklonnost ke zvířatům a postupná propadlost alkoholu přerostou v krutost. Po brutálním útoku na prvního kocoura Pluto a jeho následném zabití si

domů přivede dalšího černého kocoura. Kocour začne vypravěče dohánět k šílenství výčitkami svědomí, které nakonec ústí v brutální vraždu manželky a její ukrytí ve sklepní stěně. Odhalení činu přichází paradoxně kvůli kocourovi, který se ozve při policejní prohlídce a vypravěče usvědčí.

Podrobný děj

Vypravěč povídky sedí na cele krátce před popravou a rozhodne se vyprávět svůj příběh. Od dětství si vytvářel silné pouto ke zvířatům a jeho milující manželka tento zájem sdílí. V domácnosti žijí různí mazlíčci, nejvýznamnější je černý kocour Pluto. Zpočátku poklidné soužití začíná narušovat alkoholismus, který hlavní postavu strhává do hluboké závislosti, agresivity a krutosti.

Pod vlivem alkoholu se muž postupně stává hrubým a nenávisným vůči manželce i zvířatům. Pluto trpí násilím, má vypíchnuté oko, až ho v záchvatu vzteku vypravěč pověsí. Zanedlouho vyhoří dům, což vypravěč vnímá jako symbolický trest. S manželkou se přestěhují a časem nachází podobného černého kocoura s bílou skvrnou na hrudi. Nový kocour je zvláště přitulný, až vypravěč začne vnímat tuto blízkost jako tíživou. Přítomnost zvířete vyvolává silnou vinu, strach i posedlost – zvláště když na těle kocoura spatří bílou skvrnu ve tvaru šibenice.

Zvíře se stává vypravěčovým stínem, nenechá ho v klidu a vypravěč začíná být přesvědčen, že ho kocour pronásleduje a ovládá jeho mysl. Manželka se snaží situaci mírnit, ale když při opravě sklepa muž zaútočí na kocoura, manželka se mu postaví do cesty. V návalu vzteku ji zavraždí. Tělo uschová ve zděné části sklepa a doufá, že zločin zůstane neodhalen. Po této události se psychický stav hlavního hrdiny na čas zlepší, cítí falešné bezpečí a domnívá se, že unikl spravedlnosti.

Policie však začne dům prohledávat, ale nic podezřelého nenajde. Vypravěč je natolik přesvědčen o své dokonalé lži, že dokonce při kontrole sklepa poklepe samolibě na stěnu, kde je tělo ukryto. V tom okamžiku se za zdí ozve hlasité mňoukání. Policie otevře stěnu, najde tělo manželky a živého kocoura sedícího na její hlavě – kocour, který nebyl nikdy v tu chvíli spatřen, prozradí pravdu. Hrdina je zatčen, odsouzen a čeká na popravu.

Celý příběh je vystavěn na intenzivní gradaci vnitřního rozkladu hlavní postavy. Důraz je kladen na psychologický teror, vypravěčovy výčitky a obsesivní vnímání viny. Atmosféra povídky je temná, s neustálou přítomností strachu, vnitřních démonů a neodvratné spravedlnosti. Zvířecí motivy, především černý kocour, slouží jako symboly neodbytné viny a osudové spravedlnosti,

které se protagonistovi vymykají z jeho kontroly. Příběh končí tím, že spravedlnost nakonec dorazí skrze mňoukání nadpřirozeného stvoření a padouch je odhalen, ať už vinu připisuje jemu nebo svému vnitřnímu démonovi.

Vlastní zhodnocení

Černý kocour je mistrně napsané psychologické drama s hororovou atmosférou, kde každý detail slouží k umocnění tísnivé nálady a vykreslení rozkladu lidské duše. Na povídce oceňuji, jak Poe buduje napětí postupnou gradací, mistrně pracuje s motivem viny a zániku dobrých vlastností člověka. Nejvíce mě zaujal přesný popis psychické proměny hrdiny a symbolika černého kocoura jako hlasu svědomí i osudovosti. Každému čtenáři povídka připomene, že zlo, kterého se dopustíme, nás dříve či později dožene a nenechá v klidu.